

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANÁCH.

<p><i>Predplatná cena:</i></p> <p>Na celý rok 2 zl. — kr. Na pol roka 1 > — > Na štvrt roka — > 60 ></p> <p>Jednotlivé číslo 4 kr.</p>	<p>Spisujú a vydávajú:</p> <p>MIKULÁŠ LEPSÉNYI a GERHARD NÉMETH.</p> <p>Hlavný spolupracovník: FRANTIŠ BLESZKÁNY.</p>	<p><i>Redakcia a vydavateľstvo:</i> V Budapešti <i>I. ker. Döbrentey-ulica 18.</i></p> <p>sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr.</p>
--	--	--

Kam vietor, tam plášť.

Toto starodávne slovenské porekadlo, alebo príslovie prichodí nám na um, keď vyčinenie našej novej, svobodomyseľnej vlády pozorným okom sprevádzame. Toto staré naše slovenské príslovie zvykli sme užívať, keď niektorého človeka za nestáleho, za nespoľahlivého slabúcha označiť chceme. O takom človekovi, ktorý nemá stáleho, nezlomného presvedčenia; o takom človekovi, ktorý mienku svoju a presvedčenie svoje len na jazyku a nie v srdci svojom nosí; o takom človekovi, ktorý dnes takto, a zajtra zas ináč vypráva, dľa *ošklivého zisku* a nie dľa svätého presvedčenia svojho sa riadi; o takom bezsvedomitom človekovi, na ktorého slovo ani deravý groš dať nemôžeme, lebo hotový je nás kedykoľvek okabátiť, oklamať: o takomto človekovi hovorievame; „To je opravdivý, — kam vietor, tam plášť.“

Naša nová vláda tiež zasluži, aby sme na jej, ešte len krátke účinkovanie, toto príslovie použili. Naša nová vláda, naši noví páni ministri počínajú plášť svoj obracať.

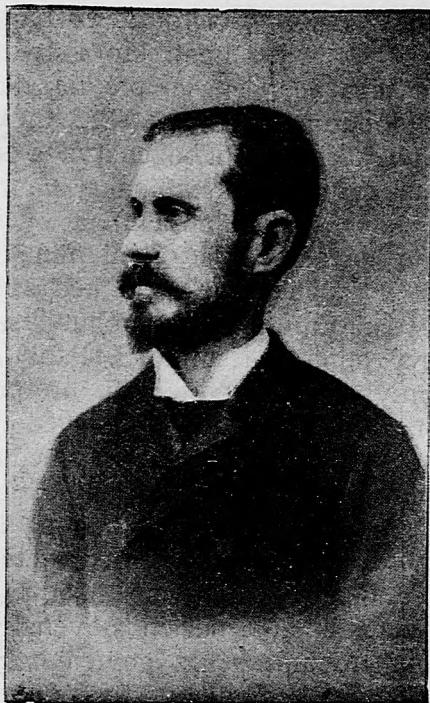
Keď pán Bánffy, nový predseda ministerstva prevzal *slávne* dedičstvo pána Wekerlu, všetky vládne a židovské noviny, žurnále, ako jednými ustami trúbiť počaly, že vraj pán Bánffy

tou istou cestou *samospasiteľnej* svobodomyseľnosti kráčať musí, na ktorej ceste i pán Wekerle kráčal, až kým rozvŕzaný voz divej svobodomyseľnosti svojej neprehodil a nedolámal.

Pán Bánffy s nemalým strachom nastúpil tú nešťastnú cestu, na ktorej sa predchodca jeho, pán Wekerle, s celou batožinou, i so svojimi tovaryšmi šťastlivo prekotil a do náramného blata copnul. Áno, s veľkým strachom predstúpil pán Bánffy i so svojimi *nalapanými ministri* pred tvár snemovne; 19. januára sa ukázal prvý raz ako predseda ministerstva, ukázal sa s veľkou slávou a medzi hromovitým, radostným krikom pánov mameľukov. Lež páni verní mameľuci utíchli veľmi a mnohí i zbledli, keď jejich nový vodca rečníť počal.

Pán nový predseda ministerstva, takým strachom bol preplnený pri prvej reči svojej, že sa mu až ruky triasly a uzkostrlivo pozerat musel do papierov svojich, aby sa porad v prvej reči svojej nepomýlil a hanbu nezískal; tak často kukal do

písma na stole položeného, že niektorí veselej mysli ablegáti s protivnej stránky kričať počali: *Nekazte si oči* pane predseda ministerstva, lebo vaše drahé oči potrebuje krajina. Veľký smiech vybušil na tieto zlostné slová; len páni mameľuci vládnej stránky škrýpali zubami.

Minister vňutorných záležitostí:
Dezider Perczel.

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, ponevác semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiat široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

Avšak pán Bánffy nepokazil si svoje drahé oči. Trebárs ustavične do písma svojho kukal, predsa uzkostlivo kukal i na dolámaný voz pána Wekerlu a opatrno začal *károvať*, aby do toho jarku nesletel, v ktorom Wekerle dolámané a dochrámané kolesá a rebriny svoje zanechal.

Pán Bánffy silno sa síce v prsá bil a tvrdil, že nasledovať chce pána Wekerlu, a že zástavu pána Wekerlu chce silno držať v pästi svojej; ale predsa trošku *pláštom svojím obrátil*, keď spomenul, že *miernejší* spôsob bude držať pred očima pri uvedení civilného manželstva a iných tých nešťastných, nových zákonov; *pláštom obrátil* trošku a riekol, že vláda *šetriť* bude vraj city náboženstva a usilovať sa bude rozbúrené mysle *utišiť* a protivy náhľadov *umeniť*. Takto károval a pláštom krútil pán predseda ministerstva porád v prvej reči svojej. Neni on teda dáky drak krvožižnivý, ktorý *slepo* letí za koristou svojou; nejde on násilno do múra, aby si hlavu *nerozbil*; lež ticho si chce počínať s tými novými, nešťastnými zákonmi, *ticho, ako falošná mačička*, keď na mýšku čichá, aby ju tým istejšie *do pazurkov* svojich sdrapla.

Pán nový predseda ministerstva teda lepšie počína károvať s tým vozom svobodomyseľnosti, lepšie ako Wekerle, ktorý divoko hnal zapriahnutých mameľukov svojich, až kým sa do priekopy neprehodil.

Príklad opatrnosti pána Bánffyho nezostal bez nasledovania. Veď vieme, že v každej krčme tak tancujú teraz cez fašiagy, ako muzikanti hrajú. Ako pán Bánffy, prvý minister zahral, tak tancovali i jeho svobodomyseľní tovaryši a verní mameľuci. Pred tým, keď ešte pán Wekerle hral na verkli v krčme svobodomyseľnej stránky, žiadnemu hostovi, žiadnemu mameľukovi nenapadlo *mierniť* sa v svobodomyseľnom tanci; žiaden mameľuk nepočúval prosiaci hlas voličov svojich, aby sa netancovalo tak besno a divoko; každý mameľuk divoko plieskal rukama, gurášno prepletal nohama dľa nôty divokej pána verklikára: ale teraz, keď nový muzikant vyhráva pánom hostom mameľukom, keď *miernejšie* začína fúkať do trúby svobodomyseľnosti, prirodzená vec, že i ostatní gajdoši tichšie musia fúkať a všetci tanečníci miernejšie musia kalamajkovať.

Za príkladom Bánffyho, hlavného muzikanta, miernejšie počal gajdovať i pán Vlassics, minister náboženstva a osvety; ba môžeme povedať, že v miernosti prevýšil i samého hlavného muzikanta Bánffyho. Vlassics, nový minister náboženstva, veľmi divoké nôty pískal ešte len pred pol rokom; divoké nôty beznábožstva pískal 25. juniusa, keď ako rečník

úradný vládnej stránky, vrelo odporúčal návrh zákona o beznáboženstvi. A teraz? Nuž teraz, keď za to vrele odporúčanie *beznáboženstva* zostal ministrom *náboženstva*, teraz už i on za príkladom hlavného gajdoša, miernejšie počína gajdovať.

Prvý raz 24. januára gajdoval pán Vlassics na sneme a dokázal, že on za príkladom Bánffyho, tiež vie *pláštom krútiť* a miernejšiu nôtu zagajdovať. Áno, tento nový minister náboženstva, ktorý pred pol rokom do ohňa by bol skočil za beznáboženstvo, teraz 24. januára tak krásne, pobožne rečnil o Pánu Bohu, o náboženstvi, o cirkvi svätej, že niektorí kalvíni vládnej stránky ani ušiam svojim veriť nechceli a zlostne zubami škrýpali.

Nuž a čože obrátilo tak pána Bánffyho i pána Vlassicsa? Čo je za príčinu, že zo Saulov zostali Pavli? Čo je to za vietor, ktorý plášte svobodomyseľnosti divokej, miernejším smerom obracia?

Tento vietor, dľa ktorého páni ministri, ako poveterné mlýny, obracajú plášte svoje, tento vietor je tá náramná rozhorčenosť a nespokojnosť, ktorá opanovala chudobný ľud celej vlasti našej pre tie nešťastné zákony, ktorými sa civilný sobáš, nové drahé matriky, sloboda beznáboženstva a slobodné prestupovanie z viery kresťanskej *na vieru židovskú*, zavesiť má chudobnému a vycicanému ľudu na krky.

Páni ministri a jejich mameľuci ukrutne sa nalakali, keď spozorovali, že ľud nábožný, utlačaný prebudil sa z nebezpečného spanku ľahostajnosti. Páni liberáli naplašili sa, keď zbadali, že voličia hromovitým hlasom protestujú proti svojim nesvedomitým ablegátom a za nos vo-diť sa viac nedajú.

Zvláštne jeden vietor je nanajvýš nepríjemný pánom liberálom a ziskubažným ablegátom. A viete milí rodáci, ktorého vietra sa najviac ľakajú naši mameľuci, ktorých sme s našich slovenských okresoch na snem posielali? Nuž poviem vám. Najviac sa ľakajú vietra silného, *vietra ostrého ľudovej našej stránky*.

Ostrý vietor ľudovej stránky nepríjemný je očiam a ablegátskym mandátom pánov mameľukov od nás posaváď volených. Ostrý vietor ľudovej stránky bystro počína prefukovať mestá a dediny vlasti našej. Ľud otvára oči, vidí do akého bahna zaviezli ho nesvedomití ablegáti. Čerstvý vietor ľudovej stránky nemilosrdne odmietol v Levoči nečistý prach a ošklivé smeti svobodomyseľnej stránky; tento bystrý vietor duje teraz i na dolných, i na horných, slovenských stranách vlasti našej a zastaviť sa viac nedá nikdy; tento bystrý vietor nemilosrdne

duje i do plášťov ministerských a preto páni ministri plášte svoje obraciať počínajú a miernejšiu nôtu nám gajdujú.

Páni mameľuci na všetko prisvedčujú ochotno. Prisvedčovali na divokú nôtu Wekerleho, a teraz zas ochotno prisvedčujú na miernejšiu nôtu pána Bánffyho. Oni by prisvedčovali a hlavou kývali bárs i **satanášovi**, keby na červenom stolci ministerskom sedel a 8000 zlatové, mastné pensie rozdával.

Pozor rodáci! Neverte týmto poveterným mlýnom.

Ablegáti vaší, ako poveterné mlýny krútili sa dľa vietra Csákyho, keď tento bývalý minister náboženstva veľkým hlasom kričal, že *ani brány pekelné* nepremôžu vrah svobodomyseľnú stránku a jej beznáboženské zásady; a títo istí ablegáti vaší, teraz zas krutia sa dľa vietra Vlassicsa, ministra náboženstva, ktorý 24. januára verejne riekol v snemovni, že „*vľrá chyba*“ to bola od predošlej vlády z návrhov beznáboženských ani vrah literky neupustíť.

Terajšia vláda *upustiť* chce jedno-druho, ale prečo? Aby si ministerské stolce a ablegátske voľby zabezpečila. Nie ľud, nie voličov majú pred očima vaší páni ablegáti, lež len vlastný zisk a mešec svoj. V najlepšom veku dostávajú 8000 zlatové pensie; nič viac len 46 rokov má jedon bývalý minister, len *pol roka* bol ministrom, a predsa 8000 zl. berie z mazoľov ubohého ľudu, a krom toho 3600 zl. ablegátskeho platu.

Neverte krásnym rečičkám, ktoré vám teraz vaší „*drahí*“ ablegáti tárať budú; že je už miernejšia vláda, že nové zákony urážať vás nebudú, že nové farchy nebudete znášať; neverte takým Judášom, ktorí vás bozkať chcú a potom zradiť ošklivo.

Pýtajte sa vašich pánov ablegátov, či je pravda, že nové matriky vyše 800,000 zl. stáť budú; pýtajte sa ich, či je pravda, že minister obrany nových 600,000 zl. pýta na pol roka pre rekrútov, o ktorých sa pán Wekerle zabudol postarať, aby len dáky zvyšok preukázať môhol v štátnej pokladnici; pýtajte sa ich, či je pravda, že miesto *zvyšku*, *chybať* bude v krajskej pokladnici blízko *millionu*!

Áno pýtajte sa smelo, ako sa na mužov patrí a nelakajte sa žiadných krikov divých. Dokážte, že ste sebavedomí mužovia a nie slabé, nezrelé decká.

Jed pre vás, už je prichystaný. Zákon civilného párenia sa, nových matrik, drahých a nespoľahlivých, už vás neminie. Nová vláda plášť svoj obracať chce: sľubuje, že tieto, vás do krvi urážajúce zákony, *miernym spôsobom* vrah prevedie.

Lež nesedajte na lep ako hlúpe vtáky. Jed zostane len jedom, bars ho i v *cukrovej oplatke* užiješ; a nová vláda v takejto cukrovej obálke chce nám dať užijť jed už prichystaný.

Judáš miernym a tichým spôsobom zradil Krista: bozkom. Či preto menší bol hriech jeho?

Neverte tichým Judášom! Nová vláda vždy ešte len tú krvavú zástavu drží v ruke. Len ešte väčšie diery vydrapila na nej, aby sme nepoznali jej špatný nápis a ošklivý obraz. Neblížte sa ku tejto rozdrápanej zástave, lebo vám vykolú s ňou oči duší vašich.

Nebuďte, kam vietor, tam plášť!

Do ruky vezmite, smelo hore dvíhajte novú, čistú **zástavu ľudovej stránky!**

Ludomil.

POLITICKE CHYRY.

Noviny o ľudovej strane. Jako známo, medzi našimi novinami sotva sa jedny nachádzajú, ktoré by byly v stave so svojim neodvislým a spravodlivým rozsudkom sa pozdvihnúť nad záujmy. Neni tedy divu, keď sa sostavenia ľudovej stránky všetky ľakajú a v chore sa usilujú ju zkažiť. Najšpatnejšie ale ju potupujú židovské noviny, hlavne však preto, že ľudová strana vzala do svojho programu i burzovú daň, aby všetka farcha nepadala na územkový majetok, lež aby platil daň od svojho zisku i ten žid, ktorý na burze častokrát za pol hodiny tisíce získa. Slobodomyselná sústava millionárov nechala bez poplatku a všetku farchu štátnej spravy na plecá územkových majiteľov naložila. Ľudová strana požaduje rovné podelenie farchy. Možno tedy porozumeť bedákanie burzových židov a potupovanie ich novín. Ľud však nech nedá sa pomýliť od židovských novín, nech sa pripojí k ľudovej stránke a farchám jeho obľáčené bude.

Ministerské mandáty. Sústava otroctva, úradna násilnosť, peniaze, víno, pálenka a majstrovský ústrojený huf darmožračných kortešov ešte dnes poisťuje mandáty pánov ministrov. Pri dosávaných voľbách všade ministri zvíťazili. V Pančave v nedostatku protivného kandidáta jednohlasne vyvolili Ernesta Daniela. Práve tak v Szilágy-Šomlove ministerského predsedu a v Abrudbani Ladislava Lukác-a. Boj bol v Duna-Szerdahelyi a Bonyháde. Tamto Dr. Aleš Bakonyi a Alexander Erdélyi stáli jedon proti druhému. V Bonyháde barón Ivor Kaas z národnej strany a Dezider Perczel minister vňútorých záležitosti silno bojovali jedon proti druhému, ale zvíťazil Perczel. Na Perczela hlasovalo 1450, na Kaasa 750 voličov. Csáktornya je tretie miesto, kde bude silný boj, Práve včul sa tam hlasuje, keď toto píšeme; istého ešte nič nevieme.

Krajinský snem.

V Budapešti 31. januára 1895.

Vláda na dnešné zasadnutie sa veľmi chystala, na čo už i to poukazuje, že v novinách vládnych vyšlo vyzvanie: údovia slobodomyselnej strany sa požadujú, aby 31. januára hneď na počiatku zasadnutia v úplnom počte sa dostavili.

O tom bola reč, že pre záležitosť Košuthových pozostatkov v novinách pretrasanú, ľavica dohadu zapričiní a že utiskovať bude ešte mladú vládu. Búrka avšak vystala. Pokračovali pojednávanie o rozpočte učby.

Dohadu započal Jozef Márkus; poukazoval všade na chyby zákona a kulturnej politiky. Gustáv Dégen z vládnej strany vyjadril svoju dôveru vláde; dohadoval sa s rečníkmi oprotivnej strany a bránil biskupov proti nápadom Jána Hocka.

Včul nasledoval minister Vlassics, ktorý sa vyslovil, že vláde ani na um neprichádza, aby štát prevzal vychovávanie kňazov, a že vláda sa bude usilovať na tých miestach, kde cirkve nemajú primerané školy, že tam postaví štátne školy. Ináč obratne sa dohadoval s rečníkmi oprotivnej strany. Potom Drakulič napadol vládu, na oči jej vyhadzoval kortešácke nádužitky pri voľbe v Boňháde. Posledným rečníkom bol Ján Asbóth, ktorý o tom hovoril, že predošlá vláda preto nerozlúštila mnohé otázky učebné, pretože bola zamesknaná s ustrojením kulturného boja. Snemovňa prvú sadu rozpočtu, vyvímajúc niekoľkých vyslancov, prijala.

V Budapešti 2. februára.

Dnes predovšetkým predseda oznámil, že už tricať dní minulo od voľby Jána Zelenyáka, voľba prosbou nebola napadnutá, teda že Zelenyák je uprávneným vyslancom, ačkoľvek snemovňa posávať ešte tváre jeho nevidela. Potom ešte i to oznámil predseda, že Ján Asbóth prosí o dlhšiu slobodu, aby si zdravie môhol napraviť. . .

— Vďačne mu poprajeme!

— I tú najdlhšiu slobodu mu s radosťou dáme.

S takýmito poznámkami sprovádzala krajná ľavica tento oznam, a tak Ján Asbóth včul už s dovolením snemovne môže si napraviť zdravia. Potom pokračovali pojednávanie o rozpočte učby, zvlášť bola o tom reč, že by národná hudba mala sa lepšie opatrovať. Radili, aby sa národné piesne a ich spev, jako ho ľud spieva, fonografom z úst ľudu posbieraly a zložily v pokladnom dome uhorského národa.

Ponevác reč bola i o pozostalých bojových piesňach, Koloman Thaly nemôhol ďalej sa zdržať, ktorý s radosťou prijal ten chýr, že Jula Káldyho vymenovali za učbára spevu ku hudebnej akademii a včul už len na to prosil ministra, aby Káldyho podporoval vo vyhľadávaní a v sbieraní starodávnych uhorských piesní.

Potom porada rýchlo napredovala, pri cirkevných cieľoch a priechodných výdavkoch len málo sa hovorilo a potom rozpočet učby i v jeho čiastkách bol odbavený.

V Budapešti 4. februára.

Rozpočet výučebnej torby po ozyve pri niektorých sadách v krásnom poriadku prijali a potom i zákonný návrh o indennite prijímú odbavili.

Lež zastupiteľov viacej zaujímaly včulajšie voľby; keď ale z vidieku došli priaznivé chýry o voľbách ministrov, hneď sa tvár ministerského predsedu vyjasnila, mysliac si, že včul už do mája môže pokojne vladáriť.

Nasledoval denní poriadok. Pri sade o maliarskej škole Koloman Thaly rečnil, aby dejepisná obrazárňa sa doplnila, na čo minister kultu uspokojivú odpoveď dal. Pri sadách na cirkevné ciele viacej vyslancov prehovorilo; medzi inými Julo Šággy predniesol otázku o katolíckej autonomii. Gabriel Ugron požadoval, aby pomoc, ktorá sa cirkvám zo strany štátu poskytuje, ustálila, a nebola vydedená podľa chuti vlády, bez ohľadu na to, jaké služby pri kortešáciach jednotliví cirkevní mužovia vláde vykonávajú.

Okolo konca zasadnutia Gabriel Ugron vystúpil proti vláde, na oči vyhadzujúc ministerskému predsedovi, že pandúrskou rečou opovážil sa jednu krajinskú politickú stránku podozrievať, že pretože nemá dôvery ku vláde, že je nepriateľkou štátneho poriadku a istoty. Krajná ľavica hlasitým schválením sprovádzala slová Ugronové, ktorý pokračoval svoju reč s tým, že oní vystavujú nebezpečenstvu štátny poriadok, ktorí z ministerských stolcov vyhlašujú krajine, že tu prevratné politické stránky jestvujú, ktorí politickú moc a budúcnosť krajiny neúčinným mužom sverujú. Po čas tejto reči krajná ľavica tľapkala, hrmela a vykrikovala na vládnu stránku a z počiatku ministerského predsedu Bánffyho skoro ani očuf nechcela. Ministerský predseda sa vyslovil, že on poriadok štátneho hospodárenia rozumel, a že myslí, že sa i takto vyjadril. Keď sa krik utíšil väčšina návrh o indennite i v jeho čiastkách prijala.

Ktoré sú povinnosti človeka, ako človeka a človeka, čo katolíka?

Predniesol Martin Pazúrik v ružomerskom kat. kruhu dňa 14-ho októbra 1894.

(Dokončenie.)

Druhá hlavná chyba u nášho ľudu je: že je korheľstvu nad mieru oddaný, však ale hrdza táto dá sa odstrániť zo zlata Braterstvami sv. Striezlivosti. Bez striezlivosti nepúšťajme ľud náš do boja: ľud pospolitý korheľstvu oddaný zapre svoje presvedčenie, striezlivý ale nedá sa omámiť ani hrozbou ani sľubami, ba hotový je, keď sa jedná o jeho vieru i krv vyliť za ňu.

Má ten ľud náš i dobré vlastnosti. Nechodil síce do škôl, ale preto má zdravý, naturálny rozum, ktorým častokrát viac prospeje spoločnosti ľudskej, ako mnohí učené ale mravne zkažení holomci, — Ľud pospolitý sa biedne šatí, chodí v haliene z hrubého súkna zhotovenej, lež pod tou hrubou halienu — uverte mi — bije srdce šľachetné, vierou živou, nádejou pevnou a láskou k Bohu plápolajúcou ozdobené. Srdce roľníka zvláštne striezlivého obsahuje v sebe city tie najvznešenejšie; dá sa ono napraviť, bárs by i poblúdilo, ide za hlasom k dobrému ho volajúcim, jako tá verná ovečka za hlasom pastiera svojeho. A práve pre tieto krásne vlastnosti musíme sa zaujať za ľud pospolitý, a vytrhnúť ho z biedy, do ktorej ho úžera nesvedomitých patriotov uvrhla. Radi sa zhovárajme, radi obcujme s ľudom pospolitým, on si to za česť považovať bude, spolok náš si zamiluje a k cieľu vytknutému nám dopomôže.

Predniesol som vám, bratia moji, o povinnostiach človeka jako človeka, a človeka čo katolíka. Keď už vieme, ktoré sú naše povinnosti, povstáva tá otázka, čo máme teraz činiť?

Máme sa všetci postaviť pod zástavu svetla, ktorá je oproti postavená zástave blúdu a tmy nekonečnej. Zástava tmy je veľmi umelecký zhotovená. Na samom vrchu vidno nápis s hrubými literami: „Tma,“ ktorá plodí deti celkom zpotvorené ani len podoby ľudskej nemajúce. Tieto zpotvorené deti sú: civilný sobáš, receptia židov a sloboda náboženstva. Z týchto nepodarených, zpotvorených plodov má sa rozplemiť anarchia, neznabožstvo a svobodomurárstvo v krajine našej Uhorskej. Okolo tejto zástavy je už vojsko shromaždené a do radov postavené, hotové ísť do boja. Len to je zvláštna vec, že v tom vojsku je málo gemeinerov. Tam sú samí učené, samí vzdelaní a čo najviac do očí bije, ani za dukát nenájdete tam žiadneho regimentspátra. Mnoho je tam zverbovaných

— nie samostatných — ktorí by radi preskočili pod zástavu svetla, len že hrádza ohľadov ľudských je privysoká, tú nemožno tak ľahko prekročiť!!

Druhá zástava má nápis: „Svetlo.“ Z tohto svetla čo z prameňa vychádza Cirkev katolícka so svätými sviatosťami, medzi ktorými na tej zástave hrubou čiarou je podtiahnutá sviatosť stavu manželského a sviatosť krstu. Krst vtlačuje do duše znak nezmazateľný, ktorý prestúpením k židovstvu nedal by sa zmazať; stav manželský ale prepustením jednej stránky nedá sa zrušiť, lebo je nerozlučiteľný.

Pod touto zástavou svetla stoja dôstojníci cirkevní: najdôstojnejší páni biskupi so svojou vernou, oddanou gárdou, so svojím kňazstvom a s mnohými samostatnými officími zo svetlého stavu, ku ktorým veľkým počtom zhromažďuje sa zo všetkých strán krajiny ľud pospolitý, hotový súc i s vyliatím krvi pustí sa do boja. A čo je tu zvláštneho, je to, že i statoční, vieru ešte majúci inoverci — luteráni atď. — pripojujú sa ku vojsku temuto, tým úmyslom, aby víťazstva nášho i oni pre vieru svoju účastnými sa stali.

Hore sa tedy bratia moji, opovrhujeme zástavou blúdu a tmy nekonečnej; postavme sa pod zástavu svetla; neľakajme sa mocnej zástavy tmy; nebojme sa kriklavého hlasu vrán v povetrí len lietajúcich; svedomite plňme povinnosti, ktoré máme oproti Bohu, Cirkvi, štátu a bližnému; poznávajme seba vždy viac a viac; poslúchnime hlas „Svetla z neba“ svätého Otca Leva XIII; upotrebme hydrofór modlitby oproti nevere a neznabožstvu a Boh vyslyší pokorné prosby dietok svojích a dá nám víťazstvo vydobíť nad nepriateľom Cirkve, ktorej hlava nech žije Lev XIII!

Spev žalostných.

*Zahučaly hory, zastonaly lesy,
Horlivosť kresťanská kdeže si, čože si?*

*Boly časy, boly, že s' v palácoch žila,
Česti, čnosti obrom slávy vence vila.*

*Boly časy, boly, že ta ctily tróny,
Nádej, sladkosť ssali z teba milliony.*

*Chudobným si skytla potechu, slasť, silu,
Mocnárom s' hlásala nežnosť, vlúdnosť milú.*

*Zákony s' tvorila, stĺpy mravov, blaha,
Z ducha tvojho tiekla rozkoš dušám drahá.*

*Tichý s' pokoj siala v lány, polia, kraje,
Boly časy, boly, že si plietla raje.*

*Boly časy, boly, ale zahynuly,
Čarné svetov krásy tvojich pomínuly.*

*Besno fa hej kantri drsná vrahov ruka,
Nad trápením tvojím srdce bôlom púká.*

*Zdurný papluch pľuje vznešenú tvár tvoju,
Divý zurval vlečie k smrtnému fa boju*

*Drancujú fa vlády, sečú pyšné tróny,
Nad spustlostou tvojou slzia milliony.*

*Plačú milliony, že ti máry kujú,
Ku pohrabu tvojmu smutné vetry dujú.*

*Smutné vetry dujú po grúňoch, po hájoch,
Pohanskú moc hviždia po slovenských krajoch.*

*Tupo hučia hory, žialno stonú lesy,
Och duchu kresťanský kdeže si, čože si?*

Dlhomir Polský.

Chinské komédie.

(Z poznámiek jedného cestovateľa).

II.

Učenec a tulák.

(Dokončenie).

Jako nejaké velikánske mravenisko, homžil a hýbal sa celý Peking.

Vysoké, všelijakými kriklavými farbami zamalované žrde zástavy, povetrné gule, so strakatými svojimi postavami tam visely v povetrí, jako keby vyobrazené mesiačky boly. Na zástavách šarkany, hadí a iné zo zlata a striebra vyhotovené potvory zaslepovaly oči. Nekde i levov, lietajúcich vlkov a slonov bolo vidieť.

Vedľa mňa kráčala moja opica; viedol som ju na motúzku.

Pýtal som sa, že čo to za divné postavy sú na tých zástavách?

— Pane, odpovedal mi, to sú erby chinských rodín.

— Tak tedy je tu pospolu chinské znakovnanstvo? Smiešna krásna vec, na čo mární ľudia v nedostatku iných dobrých vlastností sú mimoriadne hrdí!

Na raz len hrozný zmätkozvukov vzbudil našu pozornosť. Miešanina to uší trhajúca pišťaliek, bubnov.

— Idú, idú, — zakričala moja opica a hneď vybehla na vrch jednej žrde.

— Idú, idú — poznovu zakričala.

Ľudia sa smiali a divili sa že moja opica zná hovoriť.

Nezadlho bolo vidieť prôvod. Popredku išol jedon dvojhrbový veľblúd naložený bohato s vencami.

Chinčania svojich velikášov so skvostnými vencami lúbia prekvapiť, ešte i po čas ich života.

Aby sa v nich tešil ten oslavovaný.

Tie skvostné vence skvely sa s tučkami s rozličnými nápismi:

„Hrdinovi dňa.“

„Velikášovi, pri ktorom sme my len prvokami! Mesačné svetlo — spisovateľský kruh!“

„Tvoje černidlo je riekou pravdy! Valasi pravosúdia.“

„Po tvojich myšlienkach žižníme! Tvoji politickí privrženci!“

„Ty si našim kahancom, žmurkaj naproti nám! Mudrci sovovej akademie: Fix-Fax.“

— Ale čože nesie tento slón! Jako by nejaký plechársky sklep boli naňho naložili, tak hrkocce. Zvuky pred ním idúcich trúbačov ani neočúť.

— Ten nesie vyznačenia, — hovorilo sa okolo mňa — aby svet videl, z plechu urobili z nich kopie v stonásobnej veľkosti, a tieto tak veľmi hrkotajú.

— Tamto ide, tam ho nesú, — vykrikovalo sa na ľavo a na pravo.

V skutku nesli nového vladára na vysokom nosidle. V červenom samietovom ruchu tak sedel na nosidle, jako by ho nič nebolo do tej komedie. Možno, že sa mu ani neľúbila, ale môdu zrušiť je o mnoho ťažšie, nežli započat.

Ľudia sa ponáhľali, k nemu sa tisli, aby aspoň kraja jeho rucha sa mohli dotknúť, ponevác to za veľmi veľké šťastie pokladajú i v Číne.

— Hahó, hahó — zakričala zas tam hore opica, — po jednom húfe vojakov ide Fix-Fax na veľblúdovi. Zo sovy vyhotovenú čapku má na hlave, v ruke horiaci kahanec, vedľa neho sedí sluha. Nini, včul mu dal za ucho, Fix-Fax, nuž prečože? Ahá! kýchlo sa mu a naproti sediaceho majstra ofrkol. Ľudská vec, to je najväčšia slabosť učencov. Za veľblúdom ide celá akademia. Jakí vážni ľudia sú to! Pre týchto opravdu svet je sovovým hniezdom.

— Fix-Fax! Fix-Fax! vykrikovala opica.

— Očuješ — riekol Fix-Fax na veľblúdovi, — moje veľké meno ešte i opice vykrikujú.

Na čo že by som opisoval tie nesčíselné od seba podivnejšie čiastky tohoto bláznivého prôvodu? Ved' takýchto fašiangových komedij mnoho usporadujú na svete, keď i fašiangov neni. Ponáhľal som sa ku vladárovmu palácu a na moje šťastie ešte som sa môhol chytiť plášťa Fix-Faxovho.

— Očuješ Fix-Fax? — pripusť ma do palácu vladárovmu, já nejakú veľkolepú opicu tam predstavím.

— Dobre, — odpovedal Fix-Fax, — poď hneď so mnou.

Išli všetci traja do palácu.

Fix-Fax išol napred a my sme ho nasledovali.

— Nuž hovor s tvojou opicou, — riekol vladár Fix-Faxovi, keď nás spatril.

— Kde si sa naučila hovoriť? — pýtal sa Fix-Fax opice.

Opica, ktorá už vtedy so stola jedon kus mäsa uchmatnúť hrýzla, odpovedala takto:

— Já pane, od sojek, ponevác nebola som vychovaná medzi učencami. Tých niekoľko sto chinských schopných hláv otvorenými ústami sa dívalo, a veru mnoho múch poletávalo po siení.

Snáď znáš i písať? pýtal sa ďalej Fix-Fax.

— Jako voda — odpovedala.

— Čo bude z nás novinkárov, keď už i opice píšú? bedákal jeden novinkár.

Čo sa bojíš, — rekla mu opica. Já nemám medzi vami švagra alebo kmotra, ktorý by ma medzi vás zaviedol. I vy len od iných požadujete slobodomyselnosť, vy ste aristokrati.

— To som i já už dávno povedal, — smial sa vládár.

— Ustavične horekáte, jako rvavé mačky, pokračovala opica — že ľudia nečítali vaše krásne články. Píšte nečo zaujímavého do života súčasného, pre ľud, v čom je pravda, srdečnosť a smysel, nevystatujte sa len s vlastnými chválami, a s tým podlizovaním, ktorým priazeň hladajú, hore sa plazíte, aby ste boli mandarinmi, potom budú čítať vaše diela. Sebeckosť však už na toľko osamofuje po dnešný čas každú triedu v Číne, že na jemnoduchejší život, na lepšiu budúcnosť ani myslieť není možno. Všetko toto zapríčiňuje to, že každý človek myslí o sebe, že je mimoriadne múdry.

— Vlastne ale majú len nápodobňujúce vlohy, jedným slovom sú opice, — vládár zas sa smial. Ty Europčane, tvoja je táto opica?

— Moja je.

— Nepredal by si mi ju?

— Odpuste milostivý pane, tento krotiteľ zvierat a tento novinkár jedná sa na ňu. Každý by si chcel nadobudnúť dobrý reklam. Mimoriadne hlúposti lepšie účinkujú než múdre veci. Preto by ľúbil tento vydavateľ novin túto novinkársku opicu, krotiteľ zvierat ale ľudskú opicu mať.

— Naša je tá opica, — zakričali vydavateľ novin a krotiteľ zvierat, tu máš 10-tisíc funtov šterlingov!

— Opica patrí vám, — riekol som im, — čoho máte zapotreby. Potom som odtrhol tú opicu od Visi-Vasu, a hodil ju im k nohám. Toho človeka som ale odporučal do milosti pánu vládrovi. On je otvoreného rozumu, ktorý svoju neodvislosť luharstvami za priazeň neobetuje, a preto bude ti najúprimnejším radcom. Nie tak, jako tí, ktorí nie síce zovňútorne, ale vňútorne sú opicami.

Tých 10-tisíc funtov šterlingov som oddal Visi-Vasimu, ktorý na vďaka si ich so mnou rozdelil.

Pravota ale vydavateľa novin a krotiteľa zvierat včul sa koná!

A není-li to tak aj u nás?

— **Kráľ u kráľovnej.** Kráľ v stredu odcestoval do Kap-Martina a tam ostane 2—3 týždne pod menom grófa Hohenembs. V sprievodzke jeho sú knieža Rudolf Lichtenstein, hlavný to stajník, gróf Paar hlavný kridelný pomocník, Claudy dvorný radca, a jeden úradník vojanskej a jeden kabinetovej písárne, jeden komorník, jeden behúň a domáca čeliadka. Jeho Veličenstvo, pokým sa v Kap-Martine zdržovať bude, každodenne riadny rýchloposel poniesie z Viedne písma odbaví sa majúce, rýchloposel pôjde ku francúzskej hranici, kde zas iný rýchloposel prevezme donesené písma, a už odbavené oddá.

— **Jozef kr. knieža a lazaristi.** Michal Bundala, spovedelník to na budapešťskom semeništi — jako už známo — v hlavnom meste chce založiť reholu lazaristov. Na tento cieľ už nasbieral asi triať tisíc

zlatých. Poprosil kr. knieža Jozefa, aby prijal ochranu tejto sbierky, čo kr. knieža i s radosťou učinil a spolu upovedomil horemenov. veleb. duchovného otca, že lazaristom v Piliš-Čabe jeden územok daroval.

— **Šialený v izbe taliánskeho kráľa.** Z Rímu sa telegrafuje: Carlo degli Odi náčelnicky podplukovník, na ktorom sa od dvoch dní znaky šialenstva ukazovali, 2-ho februára išol do Quirinálu a dostal sa až ku dverom tej siene, kde kráľ práve lečejskeho predstaveného prijal na výsluchu. Ten šialený otvoril dvere a zakričal: „Vraždelníci, zloději!“ Hneď toho podplukovníka vedli na jeho bydlu.

— **Vražda so zapcháčom.** Na Mijave v nitránskej stolici — jako sa odtiaľ píše bola svatba; keď sa veselili jeden gazda menom Foltin chytil flintu, ktorá bola nabitá silným zapcháčom (fujtášom) a žartovne riekol svojmu susedovi: »Keď chcem, zastrelím Ťa«. V tom okamžení flinta na praskanie bola nabitá, silno ubitý zapcháč tak nešťastlivo trafil Pecenkú na sluchy, že hneď umrel.

— **Zamrzla.** Anna Kolesár obyvateľka z bytčánskeho jarmaku s ťažkou hlavou v ľahkom obleku domov kráčajúci medzi vrchami zamrzla.

— **Vražda v písárni jedného pravotára.** Z Viedne sa oznamuje: Steiner pravotár 1-ho februára o 3 hodinách odpoľudná, keď prišol do svojej písárne, ktorá je na Rudolfovom námestí, vo vnútornom meste, svojho spoločníka dra Rothziegla pravotára našol na hlave a dolu smrteľnými ranami obsypaného. Ešte sa nemôhlo ustanoviť, či je to zbojstvo. Dr. Rothziegel, keď ho nesli do nemocnice, na ceste zomrel.

— **Za čo naši páni ablegáti berú plat?** Keď 30. januára v snemovni pojednávalo sa o vyučbe a školách, pánom našim ablegátom ťažilo sa ísť na zasadnutie, tak že — ako „N. U.“ písal — len asi 25 alebo 30 ablegátov trčalo v laviciach snemovne. Takto sa tých 413 pánov ablegátov vynakladá za tú kultúru a osvetu, ktorú vždy omalajú. Ba za čo berú takí páni 3600 zl. platu ročite, ktorí len vtedy idú do snemovne, keď je reč o recepcii židov alebo o civilnem párení?

— **Financi v židovskej synagoge.** Z Černovic (Galicia) oznamujú, že v Sadagori do synagogy vrazili financi, práve keď sa tam židi modlili. Modlitba prestala a nastala ukrutná pračka, v ktorej viac židov bolo raneno. Financi akési zakázané tovary vyňuchali v synagoge a zajali 9 židov do chládku.

— **Aká je tá svoboda u nás,** V Bonyháde (tolňansk. stol.) proti ministrovi vňutra, D. Percelovi vystúpil za ablegáta Ivor Kaas. Keď tento opozičný kandidát reč držal k ľudu, pán slúžny tam tak sa napaprčil, že porad rozkázal — ako noviny písaly — notárom a iným kortešom, aby urobili škrek a vresk, aby ľud z reči svojho kandidáta nič nerozumel. U nás teda len svobodomyselno smieme smýšľať.

— **František Kossúth a dvojhlavé orly.** Naše vojsko rakúsko-uhorské, ako známo, dvojhlavých orlov nosí na vojanských čakach. Na uhorskom našom sneme páni lavičiari, ktorí Kossútha za svojho vodcu uznávajú, veľmi hromžia na týchto dvojhlavých orlov ponevác je to vraj znak nie uhorský, lež nemčúrsky. Teraz týchto rakúskych orlov i s čakami vyhotovovať bude jedna uhorská fabrika (dielňa,) a síce dielňa Tarnóczy-ho na sýkačky. Táto dielňa 5000 zl. ročitej podpory dostáva od našej vlády, a čo je najkrajšie, pán Fr. Kossúth jest jej spravcom, rozumie sa s dobrým platom. Takto teraz pán Kossúth v tejto, od vlády podporovanej, dielne dohliadať bude, či sa

dvojhľavé rakúske orly krásne vyhotovujú, a keď bude ablegátom, vodcom bude tých lavičiarov, ktorí na dvojhľavých orlov ustavične hromžia. Teda vo fabrike „tak“ v snemovni zas „inak.“ svobodomyseľnosť to tak žiada. Koľko je takých pánov, čo pred voličmi všetko sľubujú „tak,“ v snemovi ale hlasujú „inak!“

— **Židovské lúpežnícke bandy.** Budapešianska polícia, ako M. A. píše, oznámila viac lúpežných bandí. Ku prvej takej bande patria vraj Bernát Schönberger, Vilhelm Stern a Móric Weltmann. Po mene poznáte týchto vtákov. Weltmanna nedávno chytili vo Füleku, kde za rabína bol preoblečený. — Ku druhej kmínskej bande že patria: Markus Šindler, Armin Markovics a Ludvik Pollák. Aj týchto poznáte po srsti. — Tretia akási banda vraj ešte chodí po slobode, ale že sú jej už na stope.

— **Nešťastie na mori.** Dve morské lode srazily sa na mori 30. januára o 6 h. ráno. Anglická loď »Crathie« vrazila do nemeckej lode „Elby.“ V tejto poslednej lodi všetko ešte spalo, keď loď počala sa hrúžiť; na 300 cestovateľov že sa utopilo. I z Uhorska utopilo sa 32. cestovateľov medzi týmito i dva židia, ktorí uchodili do Ameriky, keď abauj-santovský parný mlýn o 300,000 zl. oškodili. Židi títo, ktorí i s ukradenými peniazmi na dno mora poslali, menujú sa Daniel a Adolf Gutman. Prst boží! (Obširnejšie podáme v nasledujúcom čísle.)

— **Učiteľ pýta sa za hajníka.** Mesto Halaš, (peš. stol.) ako Kat. Noviny píšu, má tam 600 zl. ročného platu, učiteľ 300 zl. Teraz učiteľ uchádza sa o uprázdnenú stanicu hajného. Ako vidíme u nás na všetko je dosť peňazí; na nové matriky toho roku od 1. septembra, teda len na štyri mesiace, zapotreby bude 800,000 zl: dľa tohoto počtu teda, na celý rok treba bude trikrát toľko t. j. 2 milióny a 400,000 zl. Na pensie bývalej vlády Wekerlu platí sa bude: 45,000 zl. Za staré písma Ludvika Kossútha potrebovať sa bude: 100,000 zl. No na voľby ablegátov tiež sa len pár groší najde. Len na tú vytrubovanú osvetu nemáme groší; učiteľia uchodia k železnicam alebo — za hajných.

— **Koľko ľudí si žiada ten civilny sobáš!** V Madride, hlavnom meste Španielska, roku 1894. všetkých sobášov bolo 4150, a len 8 t. j. osem sobášov bolo takých, ktoré sa nie v kostole, ale len pred svetskými úradníkmi odbavily. K vôli týmto osmym párom teda, 4142 páre musely sa tiež civilno dať sobášiť. U nás si vraj tiež väčšina národu žiada, a k vôli neznabohom, musia sa dať u nás všetcia kresťania civilno sobášiť.

— **Štátna podpora kňazom.** Na tento rok, 100,000 zl. je vzaté do krajinských počtov, čo podpora kňazov rozličných náboženství. Albert Kovács ablegát žiadal v snemovni, aby sa z tejto podpory len tým kňazom ujšlo, ktorí sú dobrí vlastenci. Či azda len tým, ktorí budú kortešovať na vládnych pánov ablegátov?

— **Ako neplodná židovka chcela porodiť syna.** V Kis-Bábe (nitr. st.) židovský sklepník W. nemal so svojou Rebekou žiadnych detí. Milá neplodná Rebeka potešit chcela muža svojho a 8. januára zavolala susedku sedliačku ku sebe priasť. Žid nebol doma a milá Rebeka pomyslela si; počkaj milý mužičku môj, najdeš syna doma. Zabehla k susedke svojej a kým sedliačka sedela pod kúdelou, židovka vzala synka sedliačky z kolisky, vyzliekla dieťa a položila sa s ním do postele a kričala na sedliačku, aby išla pre babu, lebo syn dlho očakávaný prišiel na svet. Baba prišla a poznala, že dieťa je už 5 týždňi staré. Sedlia-

čka pozre na chlapca a zkríkne: Veď je to môj Janko. Klamstvo židovky vyšlo na svetlo. Sedliak a sedliačka dostali 50 zl. od žida, ktorý teraz ľúčiť sa ide o neplodnej Rebeky.

— **Židia nechcú tancovať v Trenčine.** Nedávno trenčianska mládež spolku »Sport« tanečnú zábavu dávala, na ktorej židia účasť brať nechceli, pretože vlni židovské Rachele na báli mnoho sedely. V Žiline zas kresťania nešli na bál, pretože vlni kresťanky mnoho sedely. Kde sa stala väčšia chyba?

— **Žid strielal na žida.** Židia vždy silno spoludržia ako reťaz. Keď dačo proti kresťanom počínajú, hlúpych sedliakov okabátiť, vycicať do ostatnej bapky, to si židia vzájomne pomáhajú. Medzi sebou však často sa na smrť nenávidia a jeden druhého by sožral, ako dravé zvery. Jakú lásku majú židia medzi sebou, keď sa o gšeftoch a rebachoch jedná, to dokázal 24. januára v Nitre, v hostinci Schiller-a jeden žid, menom Filip Deutsch z obce Čehi. Tento žid dlžen bol väčšiu summu peňazí druhému židovi, Jozefovi Hell z Vrabiel. Obidva židia sošli sa v tom spomenutom hostinci, pri jednom stole a začali sa ostro diškurovať o veci židom najmilšiej: o peniazoch. Dohadovať sa začali ozaj po židovsky, až im brady skákaly. V tom milý Filip Daič vyťahnul revolver a vypálil na Hell-a; ale len ruku mu poranil; na to Daič revolver proti sebe obrátil, vypálil a mŕtvý sa prevalil. Židia v hostinci prítomní urobili hurt, vresk; ale ešte väčší krik robili sedliaci v obci Čehi, lebo odrazu o všetky svoje mozoľné groše, ktoré si ľahkomyseľne u žida Daiča skladali, boli privedení. Ani len písma nepýtali si tí nešťastní sedliaci od žida, čo náramná chyba bola. Židovi keď dáš peniaze, čo len groš, vždy si písma pýtaj a dobre sa prizri, ktorému židovi máš veriť. — Po samovraždeľnom židovi tom, zostalo dlhoby vyše 15,000 zl. — Či aj inde židia tak gazdujú?

— **Prešibalé klamstvo.** Nekolko švihákov prešibalým spôsobom ošudilo Pavla Rohosku staviteľského to majstra. Vyvedli ho do Ižaku a ukázali mu tam jeden statok na predaj, ktorý otcu materi je hoden stotisíc zlatých. Tá banda držala ho päťdesiat tisíc zlatých a Rohoska za šťastlivého sa pokladal, keď sa sjednal na päťdesiat tisíc. Keď chcel zaujať svoj majetok tamejšia čeliadka železnými vidlami ho odprášila. Takto sa dozvedel, že nie tento, ale susedný majetok, ktorý ani desať tisíc nestojí, kúpil. Na jeho žalobu budapešiansky trestný súd tých údov výbornej kompanie vzal pod svoju opateru a sice: Dra Samuela Braun pravotára v hlavnom meste, ďalej Adolfa Schwarza, Dávida Weisza a Jura Schweigera jednateľov. Jako mena ukazujú sami to židia. Kr. tabuľa schválila uzavretie súdnej stolice.

DOPIS.

Z Tr. Banoyiec.

Ctený pán Redaktor!

Po tieto dni Alexander Fitzner, arendátor z Podlužán v kasíne v Banovcäch držal prednášku valnému shromaždeniu, ktoré asi z 30 členov, z čiastky svetkých, z čiastky cirkevných pozostávalo — kacírskej trpezlivosti. Ten istý Fitzner tu v Bánovcäch karhal katolíkov, ktorý nedávno v Trenčine jedného horlivého

kat. kňaza, keď záujmy cirkevne bránil, s dáždnikom skutočne urazil; tento rečnil s trpezlivosťou, ktorý i oproti svojim služobným je na toľko netrpezlivý, že sa im vyhráza, keď sa dozvie jakého sú náboženstva, že sa postára, aby na budúcnosť i ten pastier, ktorý húsky pasie, bol luterán. Stalo sa ale následovne:

Národný kruh, ktorý že sa utvoril, má najväčšiu zásluhu okolité kat. kňazstvo, pred rokom na valnom shromáždení, ohľadom na členov kňazov, — s väčšinou hlasov, tedy riadnou cestou dalo donášať katolícké noviny »Magyar Állam.« Takto chodily tie noviny do kasína celý rok. Toho roku ale výbor z útrat na rok 1895 vytrel »Magyar Állam;« že má mnoho útrat na noviny, ačkoľvek ho »Magyar Állam« len 7 zlatých stál, lebo ho od druhého prevzal. Kňazi pre svätý pokoj i toto ztrpeli (dosť zle redak.), ačkoľvek ich to bolelo. Už skoro bol koniec valnému shromáždeniu, keď naraz zdvihne sa Fitzner a s takým ohňom karcirskej trpezlivosti vypukol proti tým novinám katolícké záujmy tak vytrvale zastávajúcim, že na takúto opovážlivosť, keď proti toľkým katolíkom skoro sám stál, všetka krv každému do tváre sa valila. Už to vysokomyselné vystúpenie dalo poznať, že pána Fitznera zlý úmysel priviedol do kruhu a ho núti zakročiť.

Všetkým nám je známo — riekol medziiným — tá posledná opovážlivosť »Magyar Állam«, ktorú nedávno v jednom článku (Consum, metum est) oproti Jeho Veličenstvu spáchal. Smer týchto novin, ohavný ich štýl a náboženská netrpezlivosť je tak urážlivá, že ich jedon kruh, ktorý vzdelaných údov má, nemôže trpeť vo svojej miestnosti, tým viacej, ponač tiež počestný človek ani ich do ruky vziať nemôže. Povedal však to s takým prízvukom, s tak zlostným mierením na udalosť, ktoré sa v kruhu boly prihodily, s takým znevážením katolíctva, ktoré nezaslúži iného názvu, ako opovážlivosť. To robí jedon luterán oproti toľkým katolíkom. Keď by počet bol oprotivný a jedon katolík v podobnej záležitosti tak vyzývave sa chová, snáď by z jeho kože pásy párali. Avšak trpezlivosť Kristova nás katolíkov na iné učila.

S týmito slovými Virgilia: »Infandum jubes, regina, renovare dolorem,« (nevyslovnú bolesť, rozkazuješ, kráľovno, obnoviť.)« započal hovoriť predsedajúci podpredseda, Jozef Mihálik opát a farár, aby pánu Fitznerovi odpovedal. Vy pane, ste zas podriapal tie citlivé rany, ktoré už čas zahojil. Já sa cítim byť vyzvaným — praví ďalej — aby som na ozyv pána Fitznera, ktoré — ohľadom na okoličnosť nedá sa opísať jako kňaz a jako katolík porobil moje poznámky, a vyliat moju bolesť. Urobil to však s takou rečníckou silou, s takým presvedčením, jaké len obrana takej svätej a vznešenej záležitosti môže položiť človeku do úst. Riekol, že tieto noviny t. i. »M. Á.« boly i vloni oným kameňom pohoršenia, ktorý židov a niektorých márnivých panákov prinútil vystúpiť; to boly tie noviny, ktoré za jedon krátky rok boly podrobené toľkému zníženiu. Lebo nie v kruhu od viacej údov s istým umeňšovaním a s istou nepriazňou boly prijaté, lež keď po čas Kossúthovej smrti vyšly bez znaku smútku, jedon hosť vo svojej nevzdelenosti na toľko išol, že tie noviny pokrčiac hodil pod diván a neskoršie ich spálil. My sme i to ztrpeli, pretrpeli sme i mnohé iné nepríjemnosti — ale včul sa už preplnil pohár; včul, keď vy toľko nevzdelenosti a nezdatnosti na javo dávate oproti tomu vážnemu sboru, ktoréhožto i já som jedným skrovným údom; včul keď vy zatracujete oné zásady, tupíte to náboženstvo, ktoré my spolu s onými novínami vyznávame, a za ktoré my žijeme a mreme; už

sa nemôžem zdržať, aby som vašu žalobu neodvrhnuť, a pána Fitznera nenazval pomluváčom. Pán Fitzner vidiac rozdraždenosť, a zaraziac sa, že netrafil na takého neohrozeného protivníka, s ktorým bojovať ďalej nebolo by radno, veľkým hlasom zakričal: „od dneska prestal som byť údom tohoto kruhu,“ na čo s pánom Sándorom spolu, keď mu jednotliví páni šťastlivú cestu viňšovali, vyšol zo siene. Ex uno disce omnes. (Z jedneho poznáš všetkých).

V Ostrihome dňa 27. januára.

Vysoko ctený pán Redaktor!

Tunajší katol. kruh držal dneska svoje druhé valné shromáždenie, ktoré výborne krásnou rečou otvoril predseda gf. Karol Csáky, ostrihomský kanonik. V reči svojej pripomenul, že keď bol ešte žiakom, jeden z jeho učiteľov, vážny starček a výborne učený muž, každú sobotu pod ich omšou chodieval ku svätému primaniu, čo vždycky na celé žiactvo učinilo mohútny dojem, preto že oni už svojim detským rozumom pochopovali, že im učiteľ nielen dobrý príklad dať mieni, ale chce spolu svoju katolícku vieru pred nimi verejne vyznať. Jak veľmi premenily sa časy za tých tridsať rokov od jeho mladosti. Teraz katolík, ešte i ten čo svoje povinnosti plní, žiada si to konať potajomky, ostýchava, aby to svet nevidel, aby mu to snáď ešte nevyhodil dakto na oči. Vyznať svoju vieru verejne pred svetom, držať na svoju katolícku vieru voči s inovercom, zastať ju proti pomluvám, mužne zavrútiť urážky oproti nej, zastať právo katolíckej cirkve a jej učenia, odraziť rozhodne nepriateľské nápady na ňu: to je za našich časov až len zriedkavá čnosť horlivejších, odhodlanejších a neohrozenejších katolíkov. A toto je samá prvá a najhlavnejšia príčina, že nás inoverci nectia, práva naše urážajú, a dovoľujú si nápady na všetko, čo je katolícke, ešte aj na naše sviatosti. Bo keď inoverci vidia, že ešte i katolícki ľudia hotoví sú priateľí sa s nimi na úštrbu katolíckých práv, ba i spolčovať sa s nimi: tým oni dostávajú odvážlivosť proti nám. Veď katolíctvo je v ohromnej väčšine u nás, a naši odporníci nie preto sú silní, žeby ich bolo viac, ale preto že spolu držia, vospolok sa napomáhajú a oduševňujú k boju. Keby raz katolíctvo, súc v tak ohromnej väčšine, počalo držať na svoju vieru, vyznávať ju verejne pred svetom, odrážať útoky, zastať si neohrozene za svoje práva: tenkrát by sa preporodilo nielen celé naše spoločenstvo, ale museli by nás vziať do slušného a spravodlivého ohľadu i tam, kde sa rozhoduje nad osúdami našej vlasti.

Potom tajomník rozložil, jak očividome sa dvihá a veľadí ostrihomský katolícky kruh. Keď sa roku 1893. založil, mal 180 údov, z ktorých bolo 118 v meste, 62 na vidieku. Predošlého 1894. roku, mal už 248 údov, zrastol teda o 68 údov, z ktorých bolo v meste 179 a na vidieku 69, — tak že z tohoto porovnania vidieť, že v samom meste pribudlo mu 61 údov. To je rozkvet veľmi radostný a potešiteľný!

Z volebného okresu nitránskeho.

V čas predošlej vydržavanej volby v Nitre, pán Imrich Latkóczy svojim voličom bol prisľúbil, že náboženstvo a práva ľudu na sneme brániť a zastávať bude, ba aj keď návrh o civilnom manželstve, — vlastne páreniu, recepcii židov a matrikách predložený bol, voličia ho pisebne požiadali, aby na uskutočnenie

návrhu toho, ktorý je na potupu náboženstva katolíckeho a farchu ľudu, nehlasoval; on ale opovrhnul žiadosť voličov svojich, v tej asnaď nádeji, že sa vláde zavďačí a masný úrad obdrží, za ten návrh hlasoval. Hovorí a číta sa v novinách, že je vyvolený za štátneho sekretára ministerstva vnútorných záležitostí, a tak za svoje ukrutne ťažké namáhanie pri hlasovaní a podpise obsiahol malú odplatu, ten »masný úrad.« Včul dozvedame sa, že keď ten masný úrad nastúpi, mandát ablegátsky musí zložiť a voľba ablegáta v krátkom čase v okresi Nitránskom bude, ale aj to sa dozvedame, že p. Latkóczy, zas v tom istom okolí za ablegáta hlasí sa mieni. Jak láskavý a milosrdný aj naproti svojim voličom je p. Latkóczy poznať sa dá z nasledujúceho: obec Nitra-Udvarnok, keď roku pominutého mala podlžných ale 24,000 zlatých r.č. za remanencie pánu grófovi Erdődyemu platíť, chcjúc ten plat umenšený mať, obrátila sa k p. Latkóczymu, ktorého za vyslanca do snemu volila, aby jej v záležitosti spomenutej na patriace miesto »inštanciu« prosbopis napísal, čo aj urobil, keď mu 100 zl. priniesla. Pred pár dňami sme sa dozvedeli, že ve volebnom okrese nitránskom veľmi dobrí prátelia ľudu biedneho za ablegátov hlásiť sa mieňa, a síce: osv. p. gróf Ján Zichy a istý rim. katolícky p. farár, chcjúci so zastávou, »L'udovej stránky« vystúpiť. Milí páni voličia volebného okresu nitránskeho! jesli žiadate aby zákon o civilnom manželstve, párení bol v budúcnosti zrušený a aby každoročne do včulku pribývajúce farchy, poplatky boly umenšené, dobre si pomyslíte, jakému a ktorému vyslancovi v čas voľby svoj hlas máte dať.

Ludomil.

Z tekovskej stolice.

Veľactená Redakcia!

V skutkoch javí sa sila, nie ale vo slovách. — Už sme dosť hovorili, mudrovali: včul už konajme! — Takto hovoria včul tí, ktorí pridružujú sa k ľudovej stránke. A takto je to dobre; len takto. — Múdry mužovia múdry názov dali tejto stránke, ktorá panovať má a bude v budúcnosti, a úfame, že do skončenia sveta. — Aspoň tak sa ukazuje, že ľudová stránka vyšvihnúc sa na površie poľa politického, zbúra všetky stavby neblahého liberálizmu, prinavrátí vlasti ztratenú neodvyslosť, základ založí blahobytu, keď očistí zpravu krajinskú od sebeckých liberálcov a povýši na stupeň vodcovský mužov čisto katolíckeho rázu a vôbec kresťanskej mravopočestnosti.

Príklad voličov okresu levočského jako z novín vieme na ľud celej vlasti čarodejne pôsobi. — L'ud prebúdz sa z dlhoročného lethargického spánku a hífne pripojuje sa k ľudovej stránke. — Dôkaz toho je aj to, že i obyvatelia nitrianskej a tekovskej stolice, s ktorými často schádzam sa, jako jedon muž stáť budú pod zástavou ľudovej stránky pri budúcich voľbách, ktoré každý múdry človek žiada a netrpezlivo čaká. — Neni za potreby ani mnohého rečnenia, ani nahovárana; ľud náš s radosťou priznáva a pripojuje sa ku svojej stránke a ani počuť nechce viac o liberálizme, ktorý ho tak ďalako priviedol, že sa ledvy pohybuje! — Hneď toto i príkladom potvrdím: — Dňa 26. januára doprial som si výlet na Kálaz, obci to v nitránskom volebnom okrese. — Navštíviam dvochtroch voličov, spomenul som, že pán Imro Latkóczy o nedlho bude vymenovaný za štátneho tajomníka obchodného ministériuma a zpítal som sa, či by zas na neho hlasovali, keď by jích o to poprosil? Nie a nie!

bola odpoveď od všetkých asi 50 voličov, ktorí sa ta čosi-kamsi shromáždili, — a túto výpoveď potvrdili mi i reversom! — Neočakávaný to výsledok môjho výletu!

Nasledujúceho dňa došiel som do Vrábely (Verebély) a na Ahu čili Horní Ohaj. V mojom nadšení nemôhol som zamlčať včerajšiu zkušenosť, a zas som milé prekvapenie zažil: i tu len na ľudovú stránku strojá sa a budú hlasovať; i tunajší voliči rádnej pôjdú proti bodákum, nežli by mali hlasovať na liberálcov! — Toto je čistá pravda a prvá zkušenosť. — V tomto potešiteľnom preporodení zaiste má veľikú zásluhu náš milý »Kresťan«: z neho bere ľud potrebné vedomosti občanské. »Kresťan« je opravdivý priateľ ľudu, ktorý poučuje a povzbudzuje; a práve preto predpovedáme mu žiadanú slávnú budúcnosť.

Len do predu za Boha vieru, za kráľa a za vlasť! — Boh v neho dúfajúcich neopustí, a milujúcim Boha všetko sa obrátí ku spásu. — Úfame, že i zarmútok náš, ktorý nám cirkevná politika liberálcov pripravila, obrátí sa na radosť! Dajže to dobrý Bože!

s Bohom!
starý vigécz.

Z BOJNÍC.

Vysoko ctený pán Redaktor!

»Usilovne čítavam každé číslo tak túžobne očakávaných novín »Kresťan«, prečítam ich vždy celé, teda aj každý »Dopis,« ale do tohoto času ešte som nič nečítal z kraja nášho, zvláštne z Bojníc ešte nič nebolo uverejnené: a veru aj my žijeme na svete, buď ale Bohu chvála! nie v takých pomeroch a okolnostách, jako sú v Bolešove, kde sa s tým chvatal istý pán, že u ních nikto »Kresťana« nečíta. U nás sa preukázalo svetu 24-ho minul. mesiaca, čo môže kňaz horlivý — ktorému časné a večné blaho veriacích na srdci leží — vykonať; nielen, ale sa preukázalo aj to, čo môže »Kresťan,« ktorý naše sväté práva tak neohroženo zastáva, nás vyučuje, a v našej sv. viere upevňuje. Tomuto môžeme ďakovať, že sme sa aj my dožili radosť, že sme boli prebudení z toho tuhého sna, v ktorom sme sa dovčilku nachádzali.

24-ho minul. mesiaca náš o naše dobré pečujúci pán farár, veľkomožný pán Jozef Tamáskovics prepošť povolal nás na 5-tú hodinu po poludni do miestnosti školskej, kde utešenými, srdcia naše prekvapujúcimi slovami predložiac nám v jakom žalostnom položení sa nachádzame my, viere, vlasti našej drahej oddaní katolíci, — predložiac nám na koľko chladne duch náboženský za časov našich v srdciach mnohých, — predložiac nám jak veľmi sa udržuje duch tento náboženský, ako sa dobré mravy rozširujú; ako sa časný a večný dobrobyt napomáha skrze dobré spoločenstvo; — jednohlasite sme vyjavili túžbu našu slovami: utvorme aj my katolícky spolok, ako to už na mnohých miestach utvorili! Áno, buď Bohu chvála! písiť sa musíme, že môžeme povedať: máme katolícky spolok v mestečku našom. Za to buď vďaky výš pomenovanému nášemu duchovnému pastierovi spolu aj s pánom kapláňom, buď česť a chvála všetkým nám katolíkom mesta Bojníc, buď chvála aj »Kresťanovi,« ktorý tiež má zásluhy pri utvorení spolku nášeho.

Predsedníctvo bol tak dobrý prijat na jednohlasnú prosbu našu náš p. Veľkomožný Jozef Tamáskovics; za podpredsedu Jakub Kocsner mešťan;

za zápisníka a spolu aj za tajomníka: velebný pán kaplán Štefan Pillarik: za pokladníka Anton Tyapuska mešťan, boli vyvolení. Mimo toho sa vyvolil aj výbor, ktorého úlohou je dané stanovky spolku vypracovať za najkratší čas, ktoré potom ministerstvu vnútorných záležitostí budú odoslané k potvrdeniu.

Drahí katolíci! Nasledujte príklad náš ohľadom utvorenia katolíckych spolkov. Našemu podobné katolícke spolky dajú sa uviesť aj v menších obciach, lebo však u nás na jedno oslovenie vyš pomenovaného duchovného pastiera nášho mnohí občania zo susedných dedín nehľadiac na obtížnosť cesty, a na nepríjemnosť času pol druhej hodiny cestu konali, aby mohli súčasť brať pri utvorení spolku nášho, ktorých žiadosť bola, aby tiež mali taký spolok.

Dal by Pán Boh, aby sa jích čím viac nachádzalo v drahej vlasti našej.

Ako bude spolok náš účinkovať, jaké kveti a ovocie prinášať, svojim časom sdelím; aj za ten čas nech je P. Boh s nami! S Bohom!

Bojničan.

ŽILINA 4. februára.

Čerstvý vetrik ducha sebavedomého počína previevať naše čarokrásne Trenčiansko. Počínáme sa budiť z nášho dlhého, nebezpečného spánku. Svitak začína na obzore našom. Slnko braterského, uprimného, silného spoludržania osvietilo, pozlátilo hory, lesy, mestá, dediny horného Trenčianska. Päť veží žilinských najsamprv zaligotalo sa v lúčach toho slnka raňajšieho. Čerstvý, bystrý vetrik spoludržania braterského, veselo si pohrával 3. februára s krásnou zástavou, vytýčenou na príbytku kruhu katolíckeho. Prvý katolícky kruh v Trenčiansku otvoril sa 3. februára v Žiline. Smelí, sebavedomí mešťania žilinskí pracovité ruky svoje si podávajú; lásku braterskú, vernosť ku zásadám kresťanským si prisahajú; slzy uprimnej, posavád nikdy nepocitenej radosti hrajú im v očiach.

Otvorenie nášho kat. kruhu malo sa už 13. januára odbávať, ako sme to boli oznámili. Pán dočasný predseda, veľkm. p. Zoltán Zmeškál, chystajúc sa na poradu ľudovej stránky do Budapešti, požiadal nás, aby sme otvorenie kruhu nášho na 3. februára odložili. Oznámili sme teda vonkajším údom kruhu nášho, aby sa 3. februára ku otvoreniu kruhu dostavili. V značnom počte dostavili sa zvláštne páni duchovní, ktorí v radoch mešťanstva žilinského o 3. hodinách po poludní do chrámu farského poberali sa, aby pomoc Božiu prosili k zdarnému účinkovaniu kruhu katolíckeho. Po službách Božích, od miestneho opáta-farára Fr. Podivinského vybávaných, pobrali sa údovia do príbytku kruhu. Dočasný predseda, p. Zoltán Zmeškál, vrelo pozdravil shromaždenie.

Predniesol v zrnitej reči svojej, že kruh náš výsledkom je toho uzavretia, ktoré sme 14. mája vlani na katolíckom veľshromaždení vyniesli, a dľa ktorého uzavretia už 30. septembra m. r. sme *zakladajúce* shromaždenie kruhu vydržovali. Na potvrdenie stanov — rečnil — *dlho* sme čakať museli; no nevieme prečo. (Vieme, vieme prečo ohlásili sa údovia.) »Základ kruhu nášho — pravil — je viera kresťanská, duch verného priateľstva, duch lásky k vlasti, (Tak jest,) duch pokoja a lásky i oproti druhým vierovyznaniam.« (Pochvala.) »Čo slobodno iným, to slobodno musí byť i nám: spojovať a podporovať sa. My chceme sa v kruhu našom učiť, ako máme verne *slúžiť Bohu, kráľovi, vlasti a bratom našim.*« Kruh za otvorený vyhlásil, a za dôveru 30. septembra m. r. v sebe složenú

ďakujúc, vyzval shromaždenie, aby si teraz už skutočného predsedu vyvolilo. Na to *Aloys Hoffman*, mešťan žilinský, želá si, aby Boh všemohúci odplatil p. Zoltanovi Zmeškalovi za to, že nám kruh náš založil. (Hlučný potlesk.) Odporúča p. Z. Zmeškala za skutočného predsedu. (Hromovité éljen.) Fr. *Nemček*, dekan rajecký, pripojuje sa k tomuto návrhu. Ignác Tvrďy, prepošt-farár čačanský, v zletnej reči, v mene kysuckej doliny, tiež podporuje ten návrh. Z. *Zmeškál*, bárs by vraj radšej bol videl na predsedníctve niekoho zo Žiliny, prijíma novú dôveru a predsedníctvo (éljen, éljen!) aspoň na jedon rok. Za podpredsedu vyvolený je Fr. Podivinský, za pokladníka Št. Tvrďy, za dozorca príbytku Št. Paška, za zápisníka Ján Tvrďy, za knihovníka Jozef Cinko. Po vyvolení výboru, odporúča p. predseda údom kruhu, »ducha lásky braterskej, tichej, kresťanskej.« Romuald *Zaymus*, farár bytčický, navrhuje, aby sa zásluhy Z. Zmeškala v zápisnice kruhu zvečnily. (Hlučná pochvala.) Fr. Podivinský, opát-farár žilinský, ďakuje v mene novovyvolených uradníkov za dôveru a pozdravuje predsedu i všetkých údov. Predseda prečítal *telegram* grófov, Adolfa *Pongrácza*, prepošta doln. Nového Mesta, a Eduarda *Pongrácza*, ktorí za údov kruhu sa prihlásili. (Éljen.)

Potom nasledovala *prednáška* Št. Pašku, žilinského kaplana: »o katolíckych kruhoch.« Výborná prednáška táto o príčine založenia kruhu nášho pojednávala a o ciele tohože kruhu. »Všetci budme bratia, seberovní, nezlomne spojení, a ani brány pekelné nás nepremôžu.« Tak dokonil prednášač znamenitú prednášku svoju, ktorá údov kruhu do veľkého oduševnenia priniesla.

Predseda odporúča, aby sa za prednášku túto v zápisnici vďaka vyslovila, aby sa prednáška tá do »*Kresťana*« zaslala a na pamiatku v knihovni uložila. (Schválenie.)

Predseda prečítal telegram p. Štefana Rakovszkyho, ktorý v mene kruhu kat. ružomerského, kruh náš pozdravil (Hlučné éljen.) Konečne predseda zdravicu vyniesol na zdarné účinkovanie kruhu, na vlasť a na kráľa.

Daj Boh, aby sme v našom »Kresťanovi« čím viac takýchto chýrov čítať mohli. Keď sa budeme spojovať, jako reťaz spolu držať, není tej moci, aby nás premohla. Keď Boh s nami, kto proti nám!

L'—il.

HOSPODÁRSTVO

(Dokončenie z čísla 5).

Rozvažiti hospodári vedia zo zkusenosti: pod jaké plodiny má sa upotrebiť maštalný hnoj. Veľmi by škodil sebe roľník, keďby čerstvý maštalný hnoj vyvozil pod jačmeň, zvlášte bezprostredne čili na jar. Tak by tiež škodil mŕhol sebe hospodár, keďby bez rozmyslu vysial jakýkoľvek strojený — fabrične dorobený — hnojivý prach, múčku, po svojích roľiach.

Ponevác pospolití roľníci nemajú času nadobudnúť si vedomosti o vlastnostiach fabrických hnojiv a ich upotrebení: nuž na základe zkušok učených hospodárov dorábajú sa v dielňach *složené kombinované hnojivá* pod jednotlivé plodiny hospodárske a kupecké. Tak je k dostaniu hnojivý prach, čo výlučne podporuje zrasť a zdar jačmeňa, — iný prach napomáha k hojnej

úrode cukrovú repu, burgundicu —, iný je zas čo lúkam, datelinám, čo zemiakom, repici, ľanu, konopám, chmeľu, vinohradom atď. ku prospechu slúži. V nedostatku maštalného hnoja, nadovšetko ale na obdaličné role, kde ťažký je vývoz hnoja, má si pomáhať hospodár múčkami umele dorábanymi.

Pre lepšiu istotu radím Vám — milí slovenskí Roľníci! — z počiatku robíť zkušky v malom a to tak, aby ste len čiastku honu vyhnajili takou múkou, a a potom porovnali úrodu takej čiastky s úrodou povedľa stojacou, pod ktorú nebolo hnojeno. V hospodárstvach rozmyselných hospodárov robia sa na tablicách rovnakej pôdy nasledujúce zkušky: podelí sa taký hon na štyri rovnaké diely, na jeden nedá sa žiadneho hnoja, druhý diel pohnojí sa primeranou múkou, tretí dostane výlučne maštalný hnoj, štvrtý ale pohnojí sa polovičatou dávkou umelého, a polovičatou maštalného hnoja. Úroda z každého týchto štyr dielov osobito sa sobere a odmerá alebo odváži. Tu sa potom dozvie hospodár čo patrí dať roli, aby možno najlepšiu úrodu dosiahnuť môhol.

Mal by som vám ešte milí Roľníci! — narozprávať: ako treba zaobchádzať s maštalným hnojom, ako máte a kde máte umiestiť hnojovú kopy, aby nebola slnku, sušiacemu vetru, vymočeniu vystavená; že sa má hnoj poriadne po nej rozosielať, v čas sucha polievat hnojovkou, ugniaviť, aby neplesnel. Mal bych vám pripomenúť, že ovčí hnoj nie len preto je najlepším maštalným hnojom, že od oviec pochádza, ale i preto, že sa nevykydáva pod oblohu nebeskú, ale necháva v ovčinci pod ovečkami, ktoré stlanivo a výtrusy svoje udrepčia, čím sa hnojivé pary v ňom zachovávajú. Mal by som odporúčať, aby slama stelná čo možno najkratšie sa rezala; kde sa listim, machom, pilinami, drevovými stružlinami (tak rečenou drevovou vlnou) podostieľa, aby sa látky tieto miešano so slamou upotreбили, žeby hnoj bol rovnako dobrý. Mal bych pripomenúť, že nie každý hnoj je rovnako dobrý do hocjakej role. Kde tu sú role piesčité, homočisté; do takých neni užitočný ovčí a koňský hnoj, bo páli, suší; do takých rolí patrí sviňský, lichváci hnoj. Mal by som podotknúť, že vyvážať hnoj na role za mokrého počasia je škodlivo pre roľníka; že vyvozený hnoj škodlivo je nechávať na dlho v hromádkach, že ho načím rovnomerne porozhadzovať a bedliť, aby kusy hnoja neprišli na zmar roztrúsením ho po medzách, ceste, chodniku; že ho treba bez odkladu zorať tak, aby netrčal na hor, ale aby brázdami krytý bol.

Mal bych ešte všeličo o milom hnoji maštalnom rozpovedať; no na teraz upúšťam od toho; veď dá-li Pán Boh zdravia, rozpovieme si ešte jedno druhé, keď o pestovaní jednotlivých plodín reč bude.

Do kapitole o hnojivách prináleží úvaha o úhrabnom hnoji, čiže o tak zvanom *komposte*.

„Mixtum compositum“ znamená v latinčine tolko: čo »smiešane složené;« odtiaľ povstalo hospodármi učenými užívané slovo *kompost*.

Všetko to čo zhníť môže patrí do kompostu; i slovo hnoj povstalo od hnitia. Kým sučiastky hnoja nezhnijú, nerozpustia sa, zatiaľ hnoj nevydá užitku; rastliny nemôžu dotiaľ živiť sa z hnoja, dokiaľ sa na tekutinu neobrátí; preto v rokoch suchých žiaden hnoj, nech by bol jakýkoľvek, nevydá osohu, ba môže ešte škodiť; iba tekutý, ale hodne vodou rozriedený hnoj účinkuje za suchého počasia. — Všetko, pravím, čo hnilobe podlieha načím shrabať, posnášať, podovážať, smiešať jedno s druhým, a na kopy pou-

hrabávať; toto starostlivo konať má každý opatrný hospodár.

Všetky odpadky, odhodky, výlevky z kuchyne; všetky výmetky, smeti z povymetania kuchyne, izieb, komôr, pytvorov, skladov, povalov, voziarní, šóp, mlato-vieň, drevariň, dvora, preddomia, záhumnia; trus z kurínov, hydiarne; oškrabky, ohrabky z dvora, cesty; popol, sadze, uhliky z dreva, zo zabíjania sviň, ako srsť, obarná voda, odhodky z čriev, rôsoľ z pacovania mäsa, šuniek, slaniny; lúh, mydlovina z prania šiat; kúsky starého neupotrebiteľného šatstva, handry; rumovisko zo starých múrov — vylučiac skálie — z pobúraných kachlí, piecok; odpadky, zlomky roztlčené z tehli; spodina z vápeníc; trosky z viňni, zo železničných staníc, na prach pollčené; odpadky z remeselníckých dielní: krajčírskych, grznárskych, hrebenárskych, klobučnických; drobné triesky, stružlinky tokárske, stolárske, kolárske; vylúžený dub — trieslovina — z kozkariň, garbiaren; vypálené borovičky; odpadky krve, hnoja z bitunkov; piliny, reziny z píl; nánes, hlen, piesok drobný z riek, potokov, kanálov, priekop; usadlina z rybníkov, kaluž, jam; blato z cesty, z návsí, ulíc, námestí; trúch, hnilina z kadlubnatých stromov; opadlé listie, halúzky, prútky; staré došky; mach, hrabanky; dobrá zem vyhádzaná pri kopaní základov k novým budovám; všetky výplevky pri prekopávaní zahrad, rolí; pýr a iná burina vopred náležito vysušená; trávnik zkopaný pri vyberaní, čistení priekop, ciest; všetky neužitočné a škodlivé rastliny nachodiace sa na smetiskách, pod plotmi, na medzách rolí, v priekopách, hrobliach pozdlž ciest, chodníkov, na pastvinách; ďalej nachodiace sa po povaloch budov, zvlášte osamoteno stojacích: vrabčacínce, holubacínce, nedopierčínce, kivičínce, sovýnce, myšacínce; konečne všetky iné čo mi ešte na um neprišli hnojivé látky treba si povšimnúť, poshľadávať, posbierať, posnášať na kopy, aby sa z nich stal vzácny, divy pôsobiaci úhrabny hnoj, kompost.

Najpríhodnejšie miesto pre kompostovú kopy bude tam, kde nepáli slnko a vietor silno neduje, teda v zátiší; miesto také má byť urovnané, aby výmoklina neodtekala: tým cieľom dobre bude obohnat takú kopy jarčokom, a spraviť jamku, do ktorej by sa výmoklina shromážďovala, a z ktorej ona potom zas na kopy porozlievať sa má. Aby nakopené látky lepšie prehnívať môhly, polievat ich treba spomenutými tekutinami, močovkou, záchodovinou. Aspoň každý mesiac majú sa látky posnášané prekopat, premiešať, rozmrviť. Kto takto bude pokračovať, nuž po roku, po dvoch bude mať znamenitý hnoj, jaký v spôsobe melnoni prašnom upotrebený, vyrovná sa účinkom svojím maštalnému hnoju, ba i prevýši ho. Úhrabny takýto hnoj mali by si nadovšetko vážiť, hotovíť chudobnejší roľníci, ktorým nezbyva groš na zakupovanie fabričného hnoja.

Ukončiac takto kapitolu o hnojivách, budeme si vyprávať v budúcich čísloch o siatom zrne a semenách.

Tento poriadok v rozmluvách roľníckych uznal som za primeraný, bo najprv treba rolu náležito pripraviť *oračkou*; po druhé, treba rolu *pohnojiť*, a až potom *siať*.

Rozmary a žárty.

Neslýchanô.

Prvá slečna: „Tá Amálka tamto, tá hlúpa hus, nech sa len veľmi nepíši! Či znáte, čo sa o nej hovorí? Že už má tretieho zasnúbenca.“

Druhá slečna: „Neslýchanô! My sme ešte ani prvého nemali!“

Len praktične.

Návšteva: „Povedz že mi, odkiaľ máš ty toľko vína, na koľko ja ťa znám, tvoje okoličnosti nie sú tak veľmi skvelé!“

Domáci pán: „To všetko ma len jedon oznam stálo; dal som vyhlásiť v novinách: že veľké množstvo vína hľadám kúpiť; flašky na prôbu prosím zaslať.... samosebou sa rozumie nápis nasleduje!“

Ochladol.

Mladá žena: „Predtým si bol tak útlý; včul, odkedy si sa oženil, si tak veľmi ochladol!“

Muž: „Prečo že si na tom nástojila, aby našu svatobnú cestu, tam hore na severe vykonali?“

Knižná polica.

Katolíckemu ľudu odporúčame nasledovné knihy:

„**Kráľovná Sv. Ruženca.**“ Mesačné sošity, vychádzajú 1-ho v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. (160 halierov), Spisuje Štefan *Pironcsák* farár v Trstenej v oravskej stolici, u ktorého sa možno predplatiť.

„**Dom Svätý**“ čili „**Život Tobiášov.**“ Domom kresťanským k nasledovaniu predstavil Karol *Latasse* biskupský vikár v Nancy, v Lotaringii. Cena 85 kr.

Znovu vydáva: Fr. Richard *Oswald* správca fary na Teplej (Lenge o. p. Bélebánya). U toho istého vydavateľa je k dostaniu: **Ružencová knižička.** Albána *Stolcza* **myšlienky o žoltári.** Cena jedného výtisku 15 kr.

„**Blahoslavený**“ P. *Diego* z Cadixu kňaz rádu kapucinského. Spísal: P. Norbert *Stock*. Poslovenčil: Alois *Behúnek* farár lančársky. K dostaniu: V Trnave u Žigmunda Wintera

Pod menom: „**Ježiš**“ priateľ dietok Modlitby a piesne pre katolícké školské dietky zostavil Štefan *Janovčík* farár likavský. Tlačou Karla Salvu. — Nákladom vlastným.

LISTÁREŇ.

Na také listy, ku ktorým nenie pripojená poštová marka, osobytým listom neodpovedáme, odpovie sa len v listárni.

Naše noviny „Kresťan“ velebným Pánom v Kristu i erga sacra sú k dostániu, kto by tedy zamýšľal si takto zaopatriť naše noviny, nech sa obráti na Redakciu „Kresťana.“

Prosíme našich ct. predplatiteľov, aby, keď chcú obnoviť svoj predplatok, alebo noviny reklamovať, vždy ráčili pripojiť nápisnú obalku.

Bardiov. Felix. Magyar kath. Néplap. Döbrentey-u. 18.

Privigye H. Gy. Ponevác potrebný súčet posádať ešte sa nenabieral, tedy ťažko. Ale podľa krásnych dní minulého týždňa súdiac, snáď okolo vianoc. Ej, i k tomu by bolo zapotreby jedneho oduševneného Rakovszkyho!

Sasvár. K. I. List išol.

Szereď. K. T. Dostali sme.

Rovne. Noviny do Varšavy sme začali posilať, prosíme ešte 50 kr.

Visnyó. F. E. Všetko je v poriadku.

Lőcse. N. B. — Eperjes. K. A. Veru to je tak; »Povedz pravdu, prebijú ti hlavu!«

Selmeczbánya L. I. Porobili sme poriadky.

Szepes-Ófalu. Napravili sme. Ohľadom ostatného všetko je v poriadku.

Budapest Cz. D. Kto nás švindler mi nazýva, kto sa nevyznáva za Kresťana, ten není hoden, aby naše noviny vzal do ruky. Ba svojim pachorením sa, a klebetníctvom len sám sebe škodí. Také bláznivé sa chovanie nesluší sa na striezlivého kresťana!

Cziffer. Jahnáhle ohromnú robotu prekonáme, váš list hneď odbavíme. I dotiaľ prosíme o trezlivosť.

Pozsony. Za štyri mesiace ejhľa už stojíme na sedem tisíc.

Žilinec vo Viedni. Pokračujte len tak ďalej; pravopis je síce ešte slabý, ale časom i to pride, len pilne mluvnicu čítavajte.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na correšpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník **úplne za darmo.** Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osoh, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyslene.

VYOBRAZENIE.

Dezider Perczel, nový minister vnútorných záležitostí. Hlavné údaje jeho života sú nasledovné: Roku 1848. narodil sa v Szegszarde, kde jeho otec Adalbert Perczel, akožto vtedajší stoličný pod-

župan býval. Práva sa vyučiac, obdržal pravotársku diplomu, ako dvacať ročný mladík. Potom ho najprv za čestného, zas riadneho prvého podnotára baraňanskej stolice vyvolili. O tri roky ale 1871 pri príležitosti vtedajšieho riadenia stolíc za služného völgységskeho okresu v Tolňanskej stoli ho vyvolil. Roku 1877 za podžupana Tolňanskej stolice bol vyvolený, a v tomto stave až do roku 1887 učinkoval, keď ho za krajinského vyslanca dva okresy jeho stolice, totiž boňhadsky a pincheľský poprosily, on prijal mandát boňhadského okresu, ktorého je i včul po druhý kraj zastupiteľom. Odtedy vstúpil medzi údov zákonodarstva prináleží k slobodomyselnej stránke, ktorej raz i odpredsedom bol. Po čas snemu od 1887—92 bol údom verejnoprávneho výboru snemovného, ktorý vyvolil za referenta vtedajšieho verejnoprávneho zákonného návrhu. Na včulajšom sneme prv bol údom a notárom verejnoprávneho výboru, zas bol predsedom protebného a posudzovaného výboru; neskôr bol vyvolený za podpredsedu snemovne a popri baronovi Desiderovi Bánffymu konal naňho padajúce predsedové povinnosti. V tomto stave ho našlo pozvanie a vymenovanie za ministra vnútorných záležitostí.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.60—6.90 zl. Raž 5.35—5.45 zl. Jačmeň: na krm 5.90—6.20 zl. do pálenic 6.25—6.80 zl. na várku 7.15—8.15. Oves: 5.90—6.30. Kukurica: 5.90—6.20. Proso: 6.20—6.80. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.
2. Olejové zrná. Lanové semeno: 11.00—12.00. Kohnopné semeno: 9.00—9.25.
3. Strova: Veľká biela fizuľa 8.50—9.00: tmavá 7.00—7.50 okruhlá: 8.80—9.80., drobná 10.00— tarkavá 6.00—6.50. Šošovica 8—12. Hrach 9.00—10.50. Čistá 13.50—. 21— zl.
4. Kupecké zelinové plody: Mak 18—20. Burgyňa 2.10—2.20. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.
5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 3.40—4.00. Lesné a horné seno 3.80—4.20. Slama. Na postielanie: 1.20—1.35. Žup 1.45—1.75.
6. Siatie: Červená ďatelina 60—68. Lucerna 35—50 zl. Jarní ladník $7\frac{1}{2}$ — $7\frac{3}{4}$ zl.
7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 363 hospodárskych volov; 253 dojných kráv. Následovné boly ceny: Vyborná pára volov do jarma do 355 zl. Dojné kravy: za jedon kus 45—140 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 263 kusov oviec. Ceny: 12—18 zl. za páru, a 18—23 kr. za živý kilo. Sviný trh: za kilogram 43—44. V salašoch 25.423 kusov bolo umiestnen.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkany: 32—33 zl. Vosk 164—165. Vajcá 25—30. Loj. Maslo I. 100—140 zl. II. 70—120 mc. Slanina 41.50—42., udená 47—48 zl.

MATEJ UDVARY

hodinár a šperkovník

V BUDAPEŠTI, KEREPESI-UT 57. sz.

popri kaviarni Munkácsy.

Pravé genfské hodiny, zlaté a strieborné šperky, ďalekohľedy a sklad technických nástrojov. 9—10

NAPRAVENIA NÁLEŽITE A S POISTENÍM SA VYKONÁVAJÚ.

Obrazkové soznamy ceny zdarma.

Prv

nežli by ste si tkaninu na jarné a letné šaty zaopatril, pýtajte vzorkovú sbierku hojne vyberaných a najnovjších látok zo skladu

MORICA SCHWARCA

na jemné vlnové tovary Zwittau 4. (Brno.)

I tú najmenšiu maličkosť pošlem. Nezodpovedavý tovar naspák vezmem.

Vzorky bez poplatku.

Krásnu knihu na vzorky pánom krajčírom, keď pošlú 50 kr., čo pri prvom odobere sa môže zarátať.

Krešťanskému obecenstvu.

— uvádzam s týmto v láskavú známosť, že pod zaprotokolovanou firmou —

J. GASPARÍK

1—2

otvoril som v Turčianskom Sv. Martine na námestí

***** KNIŽNÝ A PAPIEROVÝ OBCHOD. *****

Mám teda a budem vždy držať na sklade všetky potrebné krešťanské nábožensko-modlitebné knihy a spevníky, kalendáre i rozličné zábavné a mravno-poučné spisy, školské knihy, papier rozličného druhu, ako i všetky, nielen školské, ale i v každodennom živote nevyhnutné písacie nástroje a potrebnosti.

V nádeji, že v duši nášho krešťanského obecenstva ozve sa hlas krešťanskej hrdosti a s heslom »Svoj k svojmu!« bude si hľadať všetky potrebné veci u mňa obstaráť, zaručujem vopred solídnu a správnu obsluhu a porúčam sa do stálej priazne a podpory.

V Turč. Sv. Martine, 25. januára 1895.

Jozef Gašparík.

O Z N A M.

Romuald Zaymus rím. kat. farár bytčieký,*) pošta Bytčica via Žilina (Zsolna) trenčanská stolica

ma na predaj

I. Zemiaky včasné:

Agava zemiak okruhlý biely, plytkými očkami.
Hortensia bledočervený, podlhovaty.

II. Zemiaky strednej zrlosti:

Báthory vajcovitý bledočervený.
Kleopatra ľadvienkovitý bledočervený, plytkoočkať.
Krakus červený, dlhý, plytkoočkať.
Leliva červený, dlhý, plytkoočkať.
Marius vajcovitý, bledočervený, plytkoočkať.
Topas vajcovitý, žltý, plytkoočkať.

III. Zemiaky neskoré:

Amylum (škrôb) biely, ľadvienkový bez očiek
Cibuľky Cimbalovské vajcovito okruhlý, tmav
červený, žltobielej dužiny.
Fidelio rožkuľnatý, fialový, na pečenie chýrny
Gloria bieložltý, ľadvienkový, plytkoočkať.
Hanibal okruhlý, žltodružnatý.
Klenót (Magyar kincs, Agnellyho) veľkoboľvatý, žltý
Knieža z Lippe vajcovitý, plytkoamkatý.
Obrovský modrý veľkoboľvatý, plytkoočkať.
President Junkerov stlač. vajcovitý, bledočervený.
Pretiosa vajcovitý, biely, plytkoočkať so žltk
vou dužinou.
Prvý z Frömsdorfu, veľký, biely.
Seydewitz červený, obdĺžnovajcov, plytkoočkať.
Wiliam Korn stlačenovajcovitý, málo a plytk
očkať, veľký, krásny.
Žampion škótsky biely, hlbokojamkatý žltodružna
Päť kilové vrečko z ktorehokoľvek rodz
za 90 kr.
Dva rodzaje po 2 1/2 kilo, biele a červené za 1
Päť kilové vrečko po jednom zemiaki
tolkých menom opatrených rodzajov, koľko
sadne na päť kilo za 3 zl.

Semeno burgundicové:

a) Oberndorfské žltého na zemi sediaceho gu
teho, b) buclatopodlžného, c) valcovitého (M
dell) rodzajú 5 kilové vrečko z dvoch prvejš
za 2 zl. 50 kr., z poslednieho za 3 zl.

2-3 *) Zapodieva sa vyše tricat rokov rozličnými 1

Anglický veľkozrnatý bôb:

Od dávna pestujem tento bôb čo pobočnú plo
dinu medzi zemiakmi a burgundicou. Za tretím
do boku vyoranej brázdy nasadeným zemiakom
dávam klast zrnô bôbu; kde sa má sadiť prie
sada burgundicová, tam sa do každej druhej
brázdy kladiť zrnô bôbu na stopu vzdáleno;
potom keď je čas presádzania, sadiť sa burgun
dica medzi dva bôby pekne rovno do riadku. Vy
zreté struky oberajú sa; korene medzi burgun
dicou stojace sa vytrhajú, aby ona dostala viac
svetla a tepla. Bôb dávam na múku mlieč; ona je
výborným krmivom pre všetky hospodarske ho
viadka; ona tvorí mäso; ale i na chlieb je veľmi
výživným prídavkom k ražnej múke. Päť kilové
vrečko za 1 zl.

Kapusné semeno brunšvicke:

Je toto rodzaj o nízkych hlúbikoch a skalotvrдых
hlávkach; i v menej hlbokkej ornine vydará sa; z
vyberaných hláv doma vypestovaného semena
cena za 20 grm. 20 kr., franco v liste poslaných
20 grm. stojí 35 kr.

Francúzsky modrý mak:

z vyberaných makovic 1 kilo 70 kr.

Karafijatové hrebčik. klincové semeno:

zo spanilých v hrncoch pestovaných koreňov
umele dochovaného semena 100 zrn za 70 kr.
v liste franco doposlaných. (Inde mimo franco
vania platí sa i vyše 1 zl.) 100 zrn z Margarit
ských klincov franco 30 kr.

Karafijatových zohýbancov — koreňov — 10
druhov 2—3 zl. (Inde dvaraz toľko dražšie.

Veľkoboľvatých rybežlí (na dorábanie vína)
dvoročných 100 korieňov 5 zl., 50 korieňov
3 zl., 25 kor. 2 zl.

Poznam. Zasielky francujem (poštové platím) preto,
aby som pp. zákazníkom, objednatelom, usporil
10—12 kr; zato však prosím peniaze poslať
vopred. Na dobierku neposielom.

nicko-roľníckymi zkuškami, menovito zkuškaním zemiakov atď.

* * R É T A * *

K R I S T A a jeho spoločník,
dielňa omšových šatov, cirkvých náradí, zástav a spolkových praporov.
V Budapešti

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojní
„Budapešti“

Odporúčajú
Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské
Monštrancie, kalichy, ciboria, kríže, ka
bere: Prijmeme i maľovanie štaciových c
a kazateľnice podľa jakéhokoľvek kresu
na pút

Na žiadost ochotne posilajú

* * R É T A a B E N E D E K * *

predtým

T A a jeho spoločník,
dielňa omšových šatov, cirkvých náradí, zástav a spolkových praporov.
IV. Lipót-utcza číslo 21.

10 pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a
„Budapešti“ spolku. 3-13

hojne nastrojený sklad, menovite:
ľudské, spolkové pohrabné, remeselnicko-spevove-spolkové zástavy,
oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom vý
v, a svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby
ecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové krížiky, kríže
om výbere sú na našom sklade.

bez poplatku, soznamy ceny príhodne vzory.

Odkiaľ si máme obstaráť lurdské
a iné sochy, jaskyňu, krížiky, sväté
hroby, krížové cesty at.d.

od výborného sochára

Jozefa Runggaldiera

Sv. Ulrich-Gröden

(v Tirolsku)

Ponevác ten sochár slovensky nevie, prosia sa všetci tí,
ktorí chcú po slovensky dopisovať, aby sa obrátili

na Gustava Štampfl

v Budapešti, VIII. Német-uteza
6. szám.

Lurdská voda

v pôvodných jedonliterových sklenicách s
obalením a bezpoplatku 2 zl. 10 kr.

Pod nápisom

„Lurdské podivné zahojenia“

s mnohými pôvodnými obrázkami ozdo-
bené dielo v krásnej plátenej väzbe 33
harkové za 2 zl. Toto dielo v ktorom sa
vyprávajú v Lurde na tom svetochýrnom
milostivom mieste od roku 1858 sa pri-
hodivšie podivnejšie uzdravenia, podľa dô-
kladného oznamu očitých svedkov, na
základe pôvodných správ zrovna z milo-
stivého miesta vzatých, čo najvrúcnejšie
odporúčame. Môže sa obstaráť u hore
spomenutého

GUSTAVA ŠTAMPFL

V BUDAPEŠTI

VIII. Német-uteza 6. sz.

Ohlasy pre naše noviny výlučne prijíma vydavateľstvo „Magyar Néplap“ v (Budapešť, I ker.
Döbrentey ulica číslo 18.)

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cir-
kevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávať na sklade sú
a hneď sa môžu poslať: **Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.**

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížičky pre údy občianskych spolkov a knížičky spláčováce.

Kus týchto 12 stranových knížičiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr.
Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a
súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva
a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov
a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej,
ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im
vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa
budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým
honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohlade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí
si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1894. 29. septembra (I., Döbrentey-ulica 18.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.